

діяльності органів місцевого самоврядування в галузі контролю за діяльністю підрозділів поліції. Особливістю побудови державної влади Франції є комуні, тобто територіальні колективи, які мають свої окремі органи влади. На відміну від наведених вище держав, система поліції Франції відрізняється високим рівнем централізації, що відбивається й на системі її оцінки.

Діяльність поліції, як і багатьох інших органів державної влади, оцінюється передусім для визначення ступеня виконання завдань.

На наш погляд, Україна може запозичити раціональні ідеї щодо використання закордонного досвіду громадського контролю за органами влади. Так, слід ширше застосовувати добровільну допомогу громадян та громадських організацій. Потрібно подумати про впровадження у практику громадського контролю програми цивільного нагляду за поліцією. Це може бути добровільне об'єднання або комітет громадян, до завдань якого входить аудит органів поліції, розгляд скарг на їхню діяльність. Члени цього об'єднання мають бути наділені правом самостійного розслідування фактів порушення законності з боку поліції, що дозволить забезпечити більшу відкритість органів влади, сприятиме здійсненню більш ефективного громадського контролю. Цьому сприятиме і розміщення результатів проведених перевірок та звітів щодо них для ознайомлення у вільному доступі.

1. Ніронка Ю. М. Міжнародний досвід у сфері громадського контролю. *Наукові записки. Серія : Право*. 2022. № 12. С. 95–99.

2. Бугайчук К. Л., Святокум І. О., Чумак В. В. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рекомендації. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 52 с.

3. Бугайчук К. Л., Гузь В. А., Святокум І. О., Чумак В. В. Зарубіжний досвід організації взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування в контексті децентралізації державної влади : наук.-метод. рекомендації. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2015. 44 с.

4. Гришанова О. С., Буга Г. С. Зарубіжний досвід здійснення громадського контролю за діяльністю підрозділів поліції. *Актуальні питання адміністративного права та процесу : матеріали Всеукр. наук. конф. молодих вчених* (м. Маріуполь, 03 груд. 2021 р.). Маріуполь, 2021. 297 с.

5. Гриценко В. Г. Інститут громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Наукові записки. Серія : Право*. 2021. № 11. С. 55–59.

6. Євтушок В. А., Цебинога В. Ю. Принципи діяльності поліції: зарубіжний досвід і перспективи впровадження в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. № 1. С. 173–179.

Олександр ЛІКАРЕНКО

аспірант кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)
<https://orcid.org/0009-0001-0273-2040>

**ДО ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ НОРМ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
У ВІДПОВІДНІСТЬ ДО ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ СТОСОВНО ЖІНОК І ДОМАШНЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ ТА БОРОТЬБУ ІЗ ЦИМИ ЯВИЩАМИ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Обравши курс на євроінтеграцію, Україна зобов'язала себе гармонізувати національне законодавство до стандартів та норм європейського. Так, сукупність законодавства, яке регулює права і обов'язки держав-членів ЄС, діяльність Європейського Союзу в різних сферах, зокрема правовій, соціальної політики, охорони навколишнього середовища тощо, називають *acquis* ЄС.

Гармонізація законодавства з *acquis* ЄС є складним і тривалим процесом. Водночас її необхідність передбачена для України положеннями Угоди України про асоціацію з Європейським Союзом, підписаної ще в 2014 р. [1].

Відповідно, одним із важливих завдань стало питання про приведення норм

національного законодавства у відповідність до положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Наслідком цього стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 22.05.2024 (далі – Закон про внесення змін).

Проблематика домашнього насильства досі залишається актуальною. Так, у 2023 р. Національною поліцією було України складено 163 542 протоколи за ст. 173-2 КУпАП. У тому самому році судами розглянуто 138 655 справ за ст. 173-2 КУпАП, із них було закрито 37 358 справ (37 %) [2-3].

Варто зазначити, що, окрім Стамбульської конвенції, за предметом правового регулювання прийнятий закон охоплює зобов'язання і в рамках інших міжнародних договорів, зокрема таких:

1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), зокрема розділів II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики», III «Юстиція, свобода та безпека» та V «Економічне та галузеве співробітництво»;

2) Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (далі – Конвенція);

3) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Європейська конвенція).

Крім того, питання, які становлять предмет регулювання Закону про внесення змін, охоплюються Конвенцією Міжнародної організації праці (далі – МОП) № 190 про викорінення насильства та домагань у сфері праці та супровідною до неї Рекомендацією МОП № 206.

Відповідно до ст. 4 Угоди про асоціацію цілями політичного діалогу є зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та доброго врядування, прав людини та основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і поваги до різноманітності, а також внесок у консолідацію внутрішніх політичних реформ. Стаття 14 Угоди про асоціацію передбачає, що сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод. Відповідно до статті 424 глави 21 Україна шляхом прийняття змін в законодавстві забезпечує поступове наближення до права, стандартів та практики ЄС у сфері соціальної політики та рівних можливостей, як зазначено у Додатку XL до цієї Угоди, який містить, зокрема, Директиву № 2006/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 05 липня 2006 р. про реалізацію принципів рівних можливостей і рівного ставлення до чоловіків та жінок у питаннях працевлаштування і зайнятості [2].

Щодо, власне, виконання самої Стамбульської конвенції, то згідно з її положеннями, а саме ст. 45, держави, які підписали цю конвенцію, повинні вжити необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями за вчинення правопорушень, установлених відповідно до конвенції, з урахуванням ступеня їхньої тяжкості. Ці санкції також повинні охоплювати, де це доречно, вирoki, що передбачають позбавлення волі, що може стати підставою для екстрадиції.

Стамбульська конвенція зобов'язує не лише встановити на законодавчому рівні визначення сексуальних домагань, а й передбачити за їх вчинення юридичну відповідальність та правові санкції. Зокрема, нова редакція статті 173-2 КУпАП, що набула чинності 19 грудня 2024 р., передбачає, що вчинення домашнього насильства – це умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру, що частково враховує статтю 3 Стамбульської конвенції, згідно з якою «домашнє насильство» означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства.

Кодекс України про адміністративні правопорушення доповнено новою статтею – 173-6, що встановлює відповідальність за «вчинення насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру, спрямованих проти конкретної особи через її належність до певної статі чи стереотипні уявлення про соціальні ролі (становище, обов'язки, поведінку тощо) жінки або чоловіка в суспільстві, внаслідок чого була завдана шкода фізичному (без спричинення тілесних ушкоджень) або психічному здоров'ю потерпілого».

Варто зазначити, що директива 2006/54/ЄС, яка стосується принципу рівних

можливостей і рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях зайнятості та професійної діяльності, встановлює, що «домогання» – це коли небажана поведінка, пов'язана зі статтю особи, відбувається з метою чи внаслідок порушення гідності особи та створення залякуючого, ворожого, принизливого чи образливого середовища; а «сексуальні домогання» – коли має місце будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру з метою або внаслідок порушення гідності особи, зокрема під час створення залякуючого, ворожого, принизливого або образливого середовища.

Відповідно до положень Стамбульської конвенції сторони вживають необхідних заходів для заохочення змін у соціальних і культурних моделях поведінки жінок та чоловіків з метою викорінення упереджень, звичаїв, традицій та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності жінок або на стереотипних ролях жінок та чоловіків. У Стамбульській конвенції є визначення лише щодо «наси́лства стосовно жінок», яке розуміється як порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті.

Зважаючи на те, що внесені зміни в ряд законів спрямовані на імплементацію норм саме Стамбульської конвенції, доцільно положення даної статті доопрацювати із врахуванням положень Конвенції в частині встановлення відповідальності за сексуальну шкоду, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті.

Ще однією важливою законодавчою зміною є доповнення статтею 173-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якою передбачено відповідальність за сексуальне домогання, при цьому зазначено, що сексуальним домаганням є умисне вчинення проти бажання особи образливих, принизливих дій сексуального характеру, виражених вербально або невербально (слова, жести, рухи тіла), зокрема з використанням електронних комунікацій, що не повною мірою узгоджується з положеннями ст. 40 Стамбульської конвенції, відповідно до якої сексуальне домогання є будь-якою формою небажаної вербальної, невербальної або фізичної поведінки сексуального характеру, метою або наслідком якої є порушення гідності особи, зокрема шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого або образливого середовища.

Отже, в результаті приведення норм національного законодавства у відповідність до положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами в Україні були внесені значущі зміни до низки законів. Водночас здійснений аналіз правових нововведень відповідно до положень Стамбульської конвенції показав, що зміни в українському законодавстві не повною мірою узгоджуються з положеннями ст. ст. 3, 40 Стамбульської конвенції, а також деякими положеннями Директиви 2006/54/ЄС від 05.07.2006.

1. Загнітко О., Корчев Ю. Гармонізація законодавства України як умова членства в ЄС: прогрес і перспективи. *Юридична Газета*. URL : <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/garmonizaciya-zakonodavstva-ukrayini-yak-umova-chlenstva-v-es-progres-i-perspektivi.html>.

2. Домашнє насильство у 2023 році: дані та тенденції. *ЮрФем.ua*. URL : <https://jurfem.com.ua/domashne-nasylstvo-2023/>.

3. 2023 рік. *Судова влада України*. URL : https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2023.

4. Directive 2006/54/EC of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the implementation of the principle of equal opportunities and equal treatment of men and women in matters of employment and occupation (recast). *EUR-Lex*. URL : <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj>.